

УДК 801.81:82.163.4-42

КАТЕГОРІАЛЬНА ОПОЗИЦІЯ “УНІВЕРСАЛЬНЕ/НАЦІОНАЛЬНЕ” В ЕТНОЕСТЕТИЧНИХ ВИМІРАХ

Ярослав Гарасим

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра української фольклористики імені академіка Філарета Колесси,
вул. Університетська, 1/345, 79602 Львів, Україна,
тел.: (+38032) 296 47 20,
e-mail: folklore@franko.lviv.ua*

Розглядається дискусійне в сучасній українській та загальноєвропейській етноестетиці питання про взаємини «універсального» й «національного». З'ясовано, що позірна опозиційність цих категорій зумовлена схильністю логоцентричного мислення до однобічної універсалізації та схематизації. На думку автора, шляхи продуктивного вирішення цієї проблематики можливі за умови врахування не лише синхронних, типологічних, а й діахронних, генетичних принципів, коли під час вивчення процесів історичної взаємодії національних традицій, їх трансформації і розвитку виявляються стійкі, повторювані чинники збереження і збагачення культурного етногенотипу.

Ключові слова: етноестетика, національне, транскультурна естетика, ментальність, етнічний архетип, фольклорна свідомість.

На початку XXI століття відбулося кілька широкоформатних наукових форумів з естетики (зокрема, Світовий конгрес в Токіо-Макугарі, 2001), дискусійні аспекти яких стосувалися зокрема встановлення пізнавальної перспективності для двох різновекторних дослідницьких парадигм – етноестетичної та транскультурної. З одного боку, деякі сучасні дослідники естетичної проблематики, здебільшого представники східних цивілізацій, стверджують, що „... настав найвищий час сконцентруватися на власній традиції естетичній і поширювати погляди та категорії, властиві для неї” [1, с. 36]. Потреба студіювати унікальні естетичні феномени, що виходять за рамки європейської культури, призвела до появи навіть спеціального терміну „естетична антропологія” [2, с. 8]. На протилежному полюсі опинилися ті (Вольфганг Велш, Ричард Шустерман), що їх концептуальні положення базуються на гострій критиці та тотальному запереченні будь-яких національно зорієнтованих студій з огляду на те, що „національна конструкція культури не спроможна розв'язувати ані історичних, ані сучасних проблем і лише виводить на сліпе бездоріжжя” [3, с. 37], а мистецькі рухи на терені

Європи впродовж історії (наприклад, готика, бароко) не були національними, хіба власне європейськими проектами.

Звичайно, важко заперечити певну відносну універсальність естетичного кодексу яскравих культурних епох, які змінювали одна одну в процесі історичного розвитку людства. Мистецькі принципи та художні канони часів Відродження чи бароко, класицизму чи романтизму відзначалися відносною спільністю світоглядно-естетичного стилю в різних європейських народів, де були артефактно представлені. Однак, по-перше, це не розпросторюється на всю протяжність загальнонаціональної культури і стосується сфери виключно професійного, а не фольклорного мистецтва; а по-друге, навіть в літературно-мистецькій площині безапеляційний наднаціональний художній універсалізм є неможливим, бо процес творчості передбачає психологічне, розумове і чуттєве пізнання конкретної історико-етнічної дійсності (навіть на рівні колективної підсвідомості), а не продукування абстрактних космополітичних схем чи метафізичних конструкцій. Досить переконливими в цьому сенсі є спостереження української письменниці Н.Кобринської, яка, роздумуючи над символікою народної пісенності, стверджує з посиланням на європейських теоретиків-мистецтвознавців, що “єгиптяни, асирійці, греки, хінчики, японці, італійці в часах відродження і інші – всі вони мали велику расову спільність артистичних почувань, посідали самородну штуку, виходячу з д у ш і н а р о д а ” [4, с. 387].

Інакше кажучи, наявність певного типологічного культурного тезаурусу загальнолюдських ідеалів і цінностей аж ніяк не перекреслює можливості їх своєрідного національного образного втілення з огляду на коефіцієнт поетичного потенціалу етносу. Здається, всю складність цієї методологічної опозиції „універсальне – національне” добре усвідомлював український філософ Д.Чижевський, коли писав, що „кожна нація є тільки обмеженим і однобічним розкриттям людського ідеалу. Але лише в цих обмежених і однобічних здійсненнях загальнолюдський ідеал і є живий. Тому кожна нація якраз у своєму своєрідному, оригінальному, у своїй „однобічності” і обмеженості і має вічне, загальне значіння” [5, с. 7].

Зауважимо, що цю національну „оригінальність” чи „однобічність” не варто розуміти як культурну замкненість, духовний герметизм чи міжнародну ізольованість надбань однієї етнічної культури поза контекстом загальнолюдського поступу. Продемонструвати красу і велич, скажімо, українського національного культурного організму можна лише пильною увагою до духовних потреб та цінностей світового універсуму. У цьому глибоко переконаний сучасний культуролог І.Дзюба, який стверджує, що „найвірніший шлях до утвердження національної самобутності, можливо, пролягає через універсалізацію власного досвіду, через таку інтерпретацію національного буття, яка зробила б його зрозумілим і важливим для людей усього світу. Не маргінальна культура, а універсальна – ось наше гасло. Проте універсальність культури – не в абстракції, а в конкретному, в широкому діапазоні національних самобутніх форм вираження, що збагачують багатоманітність культури всього людства” [6, с. 635]. Власне, етностетичні дослідження усної народної словесності якраз і покликані осмислити один з

найскравіших сегментів отого „широкого діапазону національних самобутніх форм вираження”.

Необхідність звернутися до фундаментальних етноестетичних витоків увиразнюється ще й тим, що ані сучасний потужний вибух інформаційних технологій, ані нестримний рух людської цивілізації в чітко окресленому глобалізаційному напрямку все ж не спроможні стерти специфіку етнічно маркованої ментальності між людьми чи бодай втрутитися в перекодування національно змодельованих та глибинно архетипізованих психоестетичних процесів сприйняття дійсності. Вдавана байдужість до тієї чи іншої етнічної приналежності в нинішній об’єднаній Європі, намагаючись механічно перекочувати зі сфери політики в культурну царину, зазнає серйозного спротиву саме в традиційно найконсервативнішій площині етноестетики, адже „етноестетичні архетипи, найбільш глибоко закорінені та закріплені тисячолітньою історією, залишаються у свідомості та підсвідомості представників кожного етносу, виступають як інваріанти естетичних пріоритетів, позачасові, безнастанні та повсякчасні. Вони впливають на психічні процеси, структури мислення, смаки, на художню діяльність та культурну практику в цілому” [7].

Зважаючи на глибоку психологічну закоріненість та тривалу історичну закріпленість архетипів фольклорної свідомості, спробуємо детальніше зупинитися на проблемі національної самобутності в площині яскраво універсальних, на перший погляд, естетичних категорій. Древні римляни, акумулювавши власний досвід у лаконічній паремійній максимі „*de gustibus non est disputandum*” (про смаки не сперечаються), звернули увагу на певну апріорність чи суб’єктивну автономність тих критеріїв, що згодом увійдуть у понятійне поле естетики. Добре знаючи ази класичної мудрості, німецький філософ І.Кант спробував закріпити це античне спостереження в ідеалістичній формулі: „Естетична ідея не може бути пізнанням, бо вона є спогляданням, для котрого ніколи не вдається знайти адекватного поняття” [8, с. 221]. Однак, подальший процес розвитку культурологічних концепцій позначений кардинальним відходом від цього своєрідного метафізичного агностицизму. Вже починаючи з Г.Гегеля, який припускав, що „наскільки естетичні смаки різних народів є відмінними, настільки і поезія кожного народу відзначається національною самобутністю” [9, с. 172], дослідники спробували всупереч окремим суб’єктивістським твердженням віднайти достатньо об’єктивне підґрунтя для розуміння генези естетичних уявлень та їх національної неповторності, адже „... значення фольклору того чи іншого народу визначається тим, наскільки він в національно-історичній формі виразив загальнолюдські ідеали й у цьому відношенні фольклор різних народів є нерівноцінним” [10, с. 242–243].

У підсумку лише через подолання псевдонаукових космополітичних схематичних універсалій приходимо до розуміння того, що „високу естетичну цінність певного образу в системі однієї культури і повну його позаестетичність в іншій можна пояснити фундаментальними відмінностями в релігії, філософії, естетиці, побутовій свідомості”. Водночас, „істотна

відмінність мовних картин світу виявляється як на рівні активних джерел порівняння і підстав їхнього порівняння, так і того специфічного кута зору, під яким переломлюються улюблені образи” [11, с. 423].

Перекладаючи неконкретизовану описову конструкцію „той специфічний кут зору” мовою наукових понятійних категорій, зауважимо, що, очевидно, тут йдеться не про що інше, як про національну ментальність творця і носія естетично ціннісних образів, яка в українській фольклористичній думці відзначається ґрунтовним теоретичним осмисленням [12].

Одним з найавторитетніших дослідників етнопсихологічної проблематики у ХХ столітті є В.Янів, психологічна концепція культур якого міцно вкорінена у новітній європейській філософській ґрунт (праці Г.Кайзерлінґа, К.Ясперса, О.Шпенґлера, Х.Ортеґи-і-Гассета). Маючи на меті накреслити достатньо об’єктивний етноментальний портрет українця і визначити його місце у просторі міжнаціональної духовно-культурної галереї, учений здійснює спершу історико-соціологічні та психологічні обсервації на макрорівні – робить спробу демаркації етнопсихологічного кордону по лінії Схід–Захід. Поминувши географічний, расовий і лінгвістичний критеріальні фактори для розмежування Орієнту та Окциденту як недостатньо спроможні у цьому випадку задовольнити потреби культурологічних студій, дослідник опирається головну на аналіз комплексу всіх психічних якостей окремої одиниці чи цілого народу. У результаті проведених етнопсихологічних спостережень, залонених через призму двох провідних соціальних інстинктів – самопіднесення та підпорядкування – В.Янів класифікує європейську ментальність як „індивідуалістичну, динамічну і базовану на гармонії контрастів, проявлених у рівномірній напрузі волі, почувань і розуму” та протиставляє її східній – „колективній, пасивній, з перевагою почувань” [13, с. 150]. „Таким чином, – резюмує він, – доходимо до психологічної концепції Заходу. Захід – це духовна одність – як духовною одністю є незаперечно Схід, як нею є полудне (Африка), а ймовірно теж Америка, Росія і т.д.” [14, с. 147] Детальніше про специфіку формування ментальності європейців у тривимірному часовому зрізі (Античність, Середньовіччя, Новий час) знаходимо у німецькому колективному науковому збірнику за редакцією П.Дінцельбахера [15].

Розглядаючи далі проблему психологічного окциденталізму українського національного характеру, В.Янів вважає, що аналіз домінантних психічних властивостей дає підстави для висновків про Україну як психологічно складову частину Заходу з рівночасним усвідомленням виразно відбитої межовості у нашій психіці. Це „межовість, яку відчуваємо з факту беззаперечної європейської туги за гармонією і з одночасної переваги почувань, характеристичної для Сходу, – цю межовість бачимо теж і в наснаженні почувань, розуму і волі. В нас почування, хоч і займають центральне місце у світогляді, проте не кидаються у вічі так, як у росіян; з другого боку, ні воля, ні розум у своїй нерозчленованості не скотилися по похилій площині так низько, як у східних народів” [16, с. 193]. Врешті й монолітність європейської ментальності є окреслено зримою хіба що при компаративному зіставленні з орієнтальною етнічною психологією, інакше – цілком очевидно проявляються міжетнічні відмінності окремих національних груп Європи, більш чіткою стає

релігійність почуттєвих слов'ян у порівнянні з народами германської групи – з їх філософічним настановленням до життя чи романської – з їхнім політичним хистом [17, с. 18]. Попри те „... слов'янська почуттєвість, хоч і домінуюча в житті, не має виключного значення, і вона не заперечує дії розуму, ні волі. І між орієнтальною і слов'янською (в тому числі й українською) почуттєвістю є та основна різниця, що вона у нас є вповні розчленованою психічною дисципліною, подібно, як вольовість, чи здібність раціонального думання” [18, с. 188–189].

Таким чином, національна самобутність позірно універсальних аксіологічних чи естетичних параметрів етнокультури генетично сягає найперше етнічно неповторних ментальних джерел, а відтак викристалізовується і шліфується умовами географічно-кліматичного оточення (природний ландшафт, підсоння, стихійні явища, флора, фауна), історико-соціологічними факторами (господарська діяльність, рід занять, стосунки з сусідами, суспільно-політичні форми, соціальна типізація) та рисами національного характеру (індивідуалізм, ідеалізм, драматизм, героїзм, антеїзм, кордоцентризм, реально-сатиричне ставлення до дійсності, сміховізм та іронічність тощо).

Ще одним прикладом того, що універсальність естетичних категорій, їх понадчасовість чи наднаціональність є насправді фантомними і доволі ілюзорними, може стати конкретний історико-ілюстративний матеріал з фундаментальної праці В.Татаркевича „Історія естетики. Естетика Середньовіччя”, де чітко й конкретно окреслено відмінності між розумінням краси у світоглядних парадигмах античних греків та старозавітних іудеїв на різних рівнях суспільної чи релігійної свідомості. Зокрема, польський дослідник вважає, що 1) речі мали для греків красу безпосередню, а в “Старому Заповіті” – посередню, символічну; 2) для греків краса становила властивість речей, тут – враження, яке вони збуджують у суб'єкта; 3) для греків краса була в основному зоровою, тут – однаковою, якщо не більшою мірою, була справою інших зmysлів: смаків, запахів, звуків; 4) для греків краса була гармонією, тобто гармонійним поєднанням елементів, тут – була властивістю окремих елементів; для греків лежала в сполученні речей, тут у їх ізольованості, красивим було передовсім те, що не змішане, чисте; 5) якщо у греків красу становила форма, то тут – інтенсивність властивості, барв, світла, запаху, звуку. Краса була для іудеїв у тому, що живе і діє, у звукові і силі, а не у досконалій пропорції, не у формі. Найбільшу красу іудеї знаходили в безформеннім і страхотливім вогні та життєдайному світлі; 6) у той час коли греки, окрім форми були вразливими на барву, то іудеї радше на світло; скоріше вони були вразливі на насичення світла, аніж на відтінок барв; 7) краса класичної Греції була статичною, була красою спокою і рівноваги, для іудеїв з самого краса була динамічною, красою руху, життя, діяння; 8) у греків основною тезою було, що краса є в природі; в іудеїв краса природи відіграла мізерну роль; 9) греки вирізьблювали своїх богів, а в іудеїв панувала заборона на іконічне представлення Бога [19, с. 14-15].

Ця принципова відмінність основоположних естетичних уподобань у грецькій та єврейській культурній традиції є увиразненням того, що антропологічні напрямки сучасної гуманітаристики повинні зосередитися у першу чергу над проблемами етноестетичного характеру, відсутність належного розв'язання яких і надалі стримуватиме повноцінні дослідження в галузі транскультурної естетики, адже „... спорідненість національних архетипів та універсальї світової культури і є передумовою вивільнення духовного життя нації з ситуації одноразовості й тлінності у простір вічності, у сферу затвердження історичних звершень народу в їх загальнолюдській значущості та гідності” [20, с. 301].

З іншого боку, яким би високим не був ступінь відчуженості чи диференціації окремих культур, між ними може існувати і фундаментальна схожість, що виникає як результат співдії глибинних універсальних факторів. Найперше до них варто зачислити глобальну спільність картини світу та антропоцентризм (спільність сприйняття, асоціативного мислення, когнітивно-естетичних процесів тощо). На думку деяких сучасних лінгвістів, відносно непохитна спільність картини світу „приводить до використання типологічно наближеної естетичної „комори”, куди входять квіти, дерева, дорогоцінне каміння, тварини, прототипові пейзажі тощо. При схожості перелічених елементів можлива спільність метафоричних оцінок навіть у віддалених культурах. Наприклад, соболині брови – еталон краси не лише у росіян, але і в якутів. Широкий степ пошановано не лише у російській та українській фольклорно-поетичній традиції, але і в киргизькій” [21, с. 422]. Крім того, може існувати певна тотожність чи радше схожість різноетнічних світоглядних сфер на загальному структурному рівні психічних установок, бо як стверджує Х.Ортега-і-Гассет, „іспанці, німці, англійці, французи є й остануть так дуже різні від себе, як цього тільки можна бажати, проте вони мають *ту саму психічну структуру* і є скеровані перш за все на ті самі змісти: релігія, наука, право, мистецтво, суспільність і еротичні відчуття є *спільною* їм справою, а те все є спірітуальні субстанції” [22, с. 148].

Досить виважену позицію щодо характеристики національної специфіки естетичних прикмет усної народної словесності посідає сучасний дослідник І.Денисюк, який одним з перших у пострадянській фольклористиці своїми науковими публікаціями привернув увагу вчених до вивчення унікально неповторних поетикальних елементів національного фольклору. На його думку, „різкої, абсолютної відокремленості духовної культури, у тому числі словесної, одного народу від культури інших народів немає. Існують певні цивілізаційні течії й типи культур, між якими є певна взаємодія і взаємовпливи, однак національний генотип культури зберігається. Запозичене трансформується, „одомашнюється”, націоналізується на автохтонному ґрунті” [23, с.16]. Маємо тут важливий акцент методологічного характеру, який виводить проблему етнічної самотності окремої фольклорної художньої системи на терени теоретичного осмислення сутності опозиційних категорій „впливу-опору”, першу з яких було абсолютизовано космополітичними крайнощами компаративного методу, а друга домінувала у концептуальних постулатах національно зорієнтованої культурно-історичної школи [24].

Методологічний компроміс знаходимо в І.Франка, який був переконаний, що „кожна національна культура потребує освіжитись інгаляцією впливів, а водночас у своєму організмі витворює імунітет відпорності на нівелізаційну агресивність ззовні” [25, с. 16]. Згодом з цими поглядами солідаризувались навіть деякі адепти особливо популярної в середині ХХ століття, назагал універсалістської семіотичної концепції культури. Зокрема, один з чільних представників цієї теорії Ю.Лотман зазначив, що „різні національні традиції мають різну логіку, швидкість еволюції, сприйнятність до інонаціональних впливів в рамках дискретних і недискретних текстоутворюючих систем” [26, с. 520].

Таким чином, дихотомія категорій „універсальне/національне” при дослідженні культурних аспектів етноестетичного характеру має свою логіку співпричетності та співіснування, яка визначається передусім вузловими засобами концептуалізації явищ духовного і фізичного світу в процесі усталення національної традиції та формування етнічних стереотипів. Однак жодна спроба універсалізації чи схематизації естетичних ідеалів та зведення їх до спільного знаменника – загальнолюдської аксіологічної системи – не зможе стерти рельєфних граней національного фольклору, що його сучасна народознавча наука визначає як „результат трансформації ранніх фольклорних форм, яка визначається національною художньою свідомістю і особливостями світосприйняття конкретного народу, що зумовлені своєрідністю його буття і національної історії” [27, с. 390].

-
1. Цит. за: *Welsch W.* Tożsamość w epoce globalizacji – perspektywa transkulturowa / Тłум. K.Wilkoszewska // *Estetyka transkulturowa.* – Kraków: UNIWERSITAS, 2004. – S.36.
  2. *Wilkoszewska K.* Ku estetyce transkulturowej. Wprowadzenie Estetyka transkulturowa. – Kraków: UNIWERSITAS, 2004. – S.8.
  3. *Welsch W.* Tożsamość w epoce globalizacji – perspektywa transkulturowa / Тłум. K.Wilkoszewska // *Estetyka transkulturowa.* – Kraków: UNIWERSITAS, 2004. – S.37.
  4. *Кобринська Н.* Символізм в народній пісні // *Кобринська Н.* Вибрані твори. – К.: Державне видавництво художньої літератури, 1958. – С.387.
  5. *Чижевський Д.* Нариси з історії філософії на Україні // *Чижевський Д.* Філософські твори: У 4 т. / За заг. ред. В.Лісового. – Київ: Смолоскип, 2005. – Т.1. – С.7.
  6. *Дзюба І.* До концепції розвитку української культури // *Дзюба І.* З криниці літ: У 3-х т. – Київ: Вид. дім „Кієво-Могилянська академія”, 2006. – Т.2. – С.635.
  7. *Орлова Т.* Етноестетика як креативний фактор художньої діяльності // <http://newacropolis.org.ua/ua/gum2003.htm/orlova74/htm>.
  8. *Кант І.* Критика способности суждения. – Санкт-Петербург, 1898. – С.221.
  9. *Гегель Г.* Сочинения. – Москва, 1958. – Т.XIV. – С.172.

10. Гегель Г. Сочинения. – Москва, 1958. – Т. XIV. – С. 242–243.
11. Быкова Л., Сукаленко Н. Специфика национально-культурных символов // *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Z pogranicza języków i literatury słowiańskich.* – Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 1996–1997. – V. XIV–XV. – S. 423.
12. Див.: Гарасим Я. Об'єкт дослідження – українська ментальність // *Монастирський острів. Культурологічний журнал.* – Дніпропетровськ, 1996. – №5. – С. 137–156.
13. Янів В. Протиставлення Сходу й Заходу з психологічного погляду // *Янів В. Нариси до історії української етнопсихології.* – Київ: Знання, 2006. – С. 150.
14. Там само. – С. 147.
15. Історія європейської ментальності / За ред. Петера Дінцельбахера / Переклав з нім. Володимир Кам'янець. – Львів: Літопис, 2004.
16. Янів В. Проблема психологічного окциденталізму України // *Янів В. Нариси до історії української етнопсихології.* – Київ: Знання, 2006. – С. 193.
17. Мірчук І. Світогляд українського народу / Відбитка з Наукового збірника Т. III. Українського Вільного Університету в Празі. – Прага, 1942. – С. 18.
18. Янів В. Релігійність українця з етнопсихологічного погляду // *Релігія в житті українського народу / За ред. В. Янева.* – Мюнхен; Рим; Париж: б. в., 1966. – С. 188–189.
19. *Tatarkiewicz W. Estetyka pisma Świątego // Tatarkiewicz W. Historia estetyki. Estetyka Średniowieczna.* – Wrocław; Warszawa; Kraków: Zakład narodowy imienia Ossolińskich, 1962. – Т. II. – S. 14–15.
20. Кримський С. Архетипи української ментальності // *Проблеми теорії ментальності.* – Київ: Наукова думка, 2006. – С. 301.
21. Быкова Л., Сукаленко Н. Специфика национально-культурных символов // *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Z pogranicza języków i literatury słowiańskich.* – Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 1996–1997. – V. XIV–XV. – S. 422.
22. Цит. за: Янів В. Протиставлення Сходу й Заходу з психологічного погляду // *Янів В. Нариси до історії української етнопсихології.* – Київ: Знання, 2006. – С. 148.
23. Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору (матеріали до лекції) // *Денисюк І. Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3-х т.* – Львів, 2005. – Т. 3. – С. 16.
24. Див.: Гарасим Я. Культурно-історична школа в українській фольклористиці. – Львів: ЛДУ ім. Івана Франка, 1999.
25. Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору (матеріали до лекції) // *Денисюк І. Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3-х т.* – Львів, 2005. – Т. 3. – С. 16.
26. Лотман Ю. Тезисы к семиотическому изучению культуры // *Лотман Ю. Семиосфера.* – Санкт-Петербург: Искусство–СПб, 2000. – С. 520.
27. Шастина Е. Фольклор национальный р., фальклор нациянальны б., фольклор национальный у. // *Восточнославянский фольклор: Слов. Науч. и*

нар. терминологии / Редкол.: К.П.Кабашников (отв. ред) и др. – Минск:
Наука і тэхніка, 1993. – С.390.

**CATEGORIAL OPPOSITION “UNIVERSAL/NATIONAL”
IN THE ETHNOAESTHETIC DIMENSIONS**

Yaroslav HARASYM

The article highlights the issue of correlation between the “universal” and the “national” which is being currently discussed in the Ukrainian and generally European ethnoaesthetics. It has been ascertained that a seemingly oppositional nature of these categories springs out of the proneness of the logocentric thought to the unilateral universalization and schematization. In the opinion of the author, this problem can be effectively resolved on condition of accounting for not only synchronous, typological but also diachronous, genetic principles, when the investigation of the processes of historical interaction of the national traditions, their transformation and development reveals the permanent, reiterating factors of preserving and enriching the cultural ethnogenotype.

Key words: ethnoaesthetics, the national, transcultural aesthetics, mentality, ethnic archetype, folklore awareness.

Стаття надійшла до редколегії 19.06.2006

Прийнята до друку 22.06.2006